

တၢ်ဒၣ်စၢၤတနံၣ်ဝံၤ,တၢ်ကြၢၢ်ပၤပနီၣ်ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိအတၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်ဒီးတၢ်ဘျၢလီၤ- တၢ်ဘျးစဲအတၢ်ပၤဖျါ

၁ အိးကထိဘၣ် ၂၀၂၆

ဖဲ ၁ အိးကထိဘၣ် ၂၀၂၅န့ၣ်, ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိလၢအအိၣ်လၢဒဲကဝီၤ ၉ ဘၣ်ဖဲကီၢ်ပယီၤဒီးကီၢ်က့ၢ်တဲၣ်ကီၢ်ဆၢတဖၣ်စးထီၣ်ဟးထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ဒဲကဝီၤပူၤဒ်ကမၤတၢ် လၢအဖိဒီးသဲစးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒၣ်စၢၤတနံၣ်ဝံၤ, တၢ်အံၤကဲထီၣ်ဝဲတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢအအိၣ်အမုၢ်တခါန့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိလၢအအါန့ၣ် ၆,၈၀၀ ဂၤ ဟးထီၣ်ဝဲဆူဒဲကဝီၤအချၢဒ်ကမၤတၢ်အဂီၢ်, ဒီးတုၤအခဲအံၤဟးထီၣ်ဒဲးဝဲကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်, ဒီးဆှၢလီၤစ့ဆူအဟံၣ်ဖိယီဖိအအိၣ်အယိ, တၢ်အံၤကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢဟံၣ်ဖိယီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်ကဆၢထၢၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ်ဆိၣ်ထွဲဝဲတၢ်ဆိတလဲအံၤလၢလၢပုၤပုၤဒီဖျါ အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲလၢတၢ်အံၤမ့ၢ်ခိၣ်ခါဆူ တၢ်သ့ဆၢထၢၣ်လၢနီၢ်ကစၢ်အခိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အပှၤတဝၢပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပှၤတသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ် ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်ဒီး အတၢ်လိၣ်ဘၣ်အါန့ၢ်ဒ် အဝဲသ့ၣ်အကစၢ်ဒၣ်ဝဲဘၣ်. ဒီးနီၣ်ဖဲအပူၤကွံၣ်အံၤပထံၣ်ဘၣ်လၢ ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢ တၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ်လဲၤဟးလၢတၢ်မၤလီၢ်တဖၣ် ဒ်ကတဲသကိးတၢ်ဒီးတၢ်မၤကစၢ် ဘၣ်ဃးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤသကိးစ့ၢ်ကိးတၢ်ဒီး ကီၢ်က့ၢ်တဲၣ်အပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါတဖၣ်, ဒူသဝီခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤကစၢ်တဖၣ် ဒ်ကမၤစၢၤပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် ကလဲၤထီၣ်က့ၤလီၤဘၣ်လၢ တၢ်သဘျၢအပူၤ ဒီးကဘျၢလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဂၤ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ် မၤလီၤတၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲ ဒဲကဝီၤဖိလၢအဟးထီၣ်မၤတၢ်လၢဒဲကဝီၤချၢတဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကတီၢ်အံၤ, လၢဒဲကဝီၤကိးဘၣ်ဒဲးန့ၣ် တၢ်ပၤလီၤကျဲသန့လၢ ဒဲကဝီၤဖိတဖၣ် မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးပၤဖျါ အတၢ်ကီၤတခါ ဒီးအဲၣ်ဒီး ဒီးန့ၢ်တၢ်မၤစၢၤဖဲအဝဲသ့ၣ်သဂၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ကီၤတခါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်, ပၤဖျါထီၣ်ဝဲသ့န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ် မၤဝဲတၢ်မၤလီၤလၢ ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ်အဂီၢ် တချုးဒဲးလၢအဝဲသ့ၣ် ဟးထီၣ်မၤတၢ်လၢဒဲကဝီၤအချၢဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်စ့ၢ်ကိး တၢ်မၤလံၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤ ဒီးတၢ်ဘျၢတဖၣ် ဒ်ကဒိသဒါ ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိလၢ အဟးထီၣ်မၤတၢ်လၢတၢ်ချၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲၣ်ညါ, အဝဲသ့ၣ်တခူထီၣ် တၢ်ဖဲးတၢ်မၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပိၣ်မုၢ်တဖၣ်အဂီၢ် ဆူတၢ်မၤခိၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤဟဲကဲထီၣ်ကဒီးအသးဖဲ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤတဖၣ်စ့ၤလီၤဝဲဒိၣ်ဒိၣ်အါအါအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါတၢ်ပတုၣ်ကွံၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်အံၤအယိ, ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၢ်က့ၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် အမူဒါလၢမၤတုၣ်ဝဲ ဖဲဒဲကဝီၤပူၤအါမးဒ်, တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤပၤဆှၢတၢ်ဘၣ်အါဘၣ်သီ, တၢ်ကမံၤကမီၢ်, ဆူတၢ်ကဆဲကဆိတၢ်ဒီး ဆူတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, ဒီးအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤစ့ၢ်ကိးအပှၤတဝၢတၢ်မၤအဂၤ လၢတနံၣ်ဘၣ်တနံၣ်ကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၣ်တဖၣ် မၤစ့ၢ်ကိးပှၤတဝၢဒီး တၢ်ဒိသဒါတၢ်မၤလၢအရဲဒိၣ်တဖၣ် လၢအါနီၣ်အါလါလံန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် ရဲၣ်ကျဲၤဝဲတၢ်ထီၣ်လိၣ်အိၣ်သကိး ဒ်ကဟ့ၣ်လီၤနီၤလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ဃး တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်မၤဆါပယွဲမုၢ်ခွါ, ဖိသ့ၣ်တၢ်ပူၤတၢ်ဖျဲး, ဒီးကသံၣ်မူၤဘျီအတၢ်ဂ့ၢ်ကီၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်လိၣ်ကွဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် လၢပှၤသးစၢ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒ်တၢ်ကမၤဆူၣ်ထီၣ်ပှၤတဝၢအတၢ်ဘၣ်ထွဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤအတၢ်တီခိၣ်ရဲၤမဲကျိၤကျဲၤအံၤ ကဲထီၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖျိလၢဒဲကဝီၤပူၤတကးဘၣ် ကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဘျးတၢ်ဖျိလၢပှၤတဝၢလၢ အဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တြီမၤတံၢ်တၢ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်လၢပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကမၤတၢ်ဘၣ်, မ့ၢ်တခီ, လၢပှၤသ့ၣ်ကုသးပှၢ် ဒီးပှၤလၢအိၣ်ဒီးနီၣ်ခိၣ်တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘၣ်တဖၣ် အဂီၢ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်စ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒဲကဝီၤကမံးတံၢ်တဖၣ် ကျဲးစးယုအါထီၣ် တၢ်မၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပှၤလၢအသးဆူၣ် ဒီးမၤတၢ်သ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိအါဂၤ မ့ၢ်ပှၤမၤတၢ်ဖိလၢဒီးန့ၣ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲ လၢအစ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အါမးဘၣ်ဃး တၢ်ပၤတၢ်ဆုၤ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, ဒီးတၢ်မၤအဂၤတဖၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကပၣ်ပနီၣ် အဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အံၤအဂီၢ် တုၤခဲအံၤမ့ၢ်ဒီးဝဲတၢ်တၢ်တၢ် ဖးဒိၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤကစၢ်, တၢ်ကရၢကရိလၢမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်, ဒီးပှၤအဂၤအဂၤတဖၣ် ခဲလၢၢ်အိၣ်ဒီးမူဒါလၢ ကဆိတလဲတၢ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤသကိးတၢ်ဘူးတၢ်တၢ် ဒီးကီၢ်ကီၢ်တၢ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဃးတၢ်တၢ်တၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပအဲၣ်ဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်မၤသကိးဒီး မၤလီၤတၢ်လၢပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိလၢဟးထီၣ်မၤတၢ်တဖၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤတၢ်ဖျဲး, တၢ်ရဲလိၣ်တီၢ်တြီလၢအိၣ်ဒီးတၢ်ထဲသီးတုၤသီးလၢတၢ်မၤအပူၤ ဖဲတၢ်ပျီၣ်လဲကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဒဲကဝီၤ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤစ့ၣ်လီၤဝဲကတီၢ်, တၢ်ဒီးန့ၣ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲတၢ်အရဲဒိၣ်နီၣ်မးတခါ ဒ်ပှၤဒဲကဝီၤဖိတဖၣ်ကသ့ ဆၢထၢၣ်လၢအခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢအိၣ်တၢ်ဆဲးတက့ၢ်အံၤ, တၢ်ကြးမၤသကိးတၢ် လီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးဒဲကဝီၤကမံးတံၢ် တဖၣ်လၢတၢ်ကသ့အံၤဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး ဒီးပှၤဒဲကဝီၤဖိအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် ဒီးတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒဲကဝီၤကမံးတံၢ်တဖၣ် မၤတ့ၢ်တၢ်, ဟံးန့ၣ်တၢ်ဝဲမူဒါအါမး ဒီးရဲၣ်ကျဲၤဝဲတၢ်တၢ်တဖၣ်အံၤ ဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စး ဂ့ၤမးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဒိၣ်ဝဲအါဝဲ, တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဆၢတံၢ်လၢအဂ့ၤ, ဒီးတၢ်န့ၣ်ပၢၢ်လၢအဒိၣ်အယိၣ်ဘၣ်ဃးအပှၤတဝၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အံၤ ဒ်ကဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်အဂီၢ်, တၢ်ဘျၢလီၤတၢ်မၤစၢၤလၢ အဘၣ်လိၣ်ဖိဒုတဖၣ်လိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢဒဲကဝီၤပၤဆုၤတၢ်ခိၣ်န့ၣ် လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအယိၣ်ထီၣ် ကြးအိၣ်ဝဲဒ်အဝဲသ့ၣ်ကဆဲးဟံးန့ၣ်မူဒါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်မး, ဒဲကဝီၤကမံးတံၢ်တဖၣ် ကမၤတၢ်တိၣ်ကျဲၤဒီး မၤတၢ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤသး ကသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် လိၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်အဝဲသ့ၣ်ကသ့ဆၢထၢၣ်လၢအခိၣ်ဒၣ်ဝဲ, ဒီးတမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤဆူၣ်အတၢ်အိၣ်မူလီၢ်လံၤ ဒ်တၢ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ်တၢ်ကြးရဲအဝဲသ့ၣ်လၢအိၣ်ဒီးအသးသ့ၣ်လၢကပီၤဖဲတၢ်ပျီၣ်လဲအဆၢကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် ကြးပၣ်ဃုၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆၢတံၢ် စးထီၣ်လၢတၢ်မၤစးထီၣ်, ဟ့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဘၣ်ဃး တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဒီးသ့အီၤဒဲလဲၣ် ဖဲတၢ်ပျီၣ်လဲဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ပၣ်ပနီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ်, အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်, တၢ်လၢမၤဝဲသ့, ဒီးအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ကီၢ်သဲးအတၢ်မ့ၢ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိလၢ အဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးမူဒါလၢကမၤစၢၤတၢ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် ကြးဆိၣ်ထွဲဒဲကဝီၤကမံးတံၢ် ဒီးပၤဆုၤတၢ်ကမံးတံၢ် တဖၣ်ခီဖျိပှၤတဖၣ်အံၤမ့ၢ်ပှၤ အရဲဒိၣ်နီၣ်မး ဖဲတၢ်ပျီၣ်လဲကတီၢ်အံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤသကိးတၢ်အယိၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖၣ် ကဘၣ်တၢ်သ့အီၤ ဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ် တၢ်ကဟ့ၣ်လီၤဝဲပျီၣ်ပျီၣ်ရဲၣ် ဒီးတပယုၣ်ဃီဆူၣ် ဒဲကဝီၤကမံးတံၢ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဖိတဖၣ် ကဘၣ်ပၣ်ဃုၣ်ပၣ်ဂီၢ်လၢ တၢ်မၤတၢ်ဆၢတံၢ်ဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤခဲလၢၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ.

The Border Consortium, ကညီဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲကမံးတံၢ် ဒီး ကရံၣ်နီၣ်ဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲကမံးတံၢ်